

БЛАГОВІСТ

Місячник Української Католицької Церкви в Польщі
№ 4

квітень 1991 р.



У світлий день Воскресіння подай всім нам, Господи, божественну радість, скріпі в нас надію, просвіти серця, дай силу обійтися братів і прощати тим, що нас ненавидять, якщо почуття сенсу життя, утверди нашу віру в Тебе і вірність самим собі, бо Ти Востину Воскрес із мертвих.



СОБОРНЕ ВЕЛИКОДНЕ ПОСЛАННЯ ІЄРАРХІЇ ПОМІСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Всечесним Духовним Отцям, Преподобним Ченцям і Черницям, усім Дорогим Вірним Помісної Української Католицької Церкви та всьому Українському Народові

МИР У ГОСПОДІ
НАШЕ АРХІЄРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ!

Христос воскрес!

Воїстину воскрес!

Дорогі в Христі Браття і Сестри!

Благословений і щасливий був це світанок тисяча двохсот шістдесят років тому в Єрусалимі. Святе місто Давида ще стало по святкуваннях ізраїльської Пасхи, скрізь ще було тихо, сіріло небо, природе готовувалася, щоб тронулась зі сну. На горі Сіон кілька жінок пізньиною потрапилися у коротку дорогу за місто, де пришвидши зі слізами бачили вони, як хоронили тіло імператора Вчителя. Ось і їхні тихі кроки, вони тільки між собою говоряли, як треба поправити все те, що в підлітку зроблено в поспіху, недокладно, в часі поклоніння. Небо вже загорілось на сході, лягіт ранньої свіжої весняної прохолоди приєтав єрусалимські мури. І ось за кілька хвилин ці жінки є сайдики події, що змінила, людину, відкрила нове буття людства, створила корінь життя людини і стала основою нової людської сім'ї на землі, яка почала прямувати не в невідому майбутність історії, але в нове відкрите вічне життя надприродного буття в Богі.

Гріб відкритий, хоч був запечатаний, сторожа зникла під впливом легкого землетрусу, який налякав вояків, камінь від гробу впав і вояки-сторожі встигли побачити, що стерегли не Тіло Розп'ятого, а поскладані полотнища, в які Він був обвинуваний. І жінки почали: «Не бойтесь! Ви шукаєте Ісуса Назарянина, розп'ятого. Він воскрес, його немає тут. Ось місце, де його були положили» (Мр 16,6).

(Закінчення на 2 сторінці)



Воскресіння день, просвітімся люди! Пасха Господня, Пасхаль Від смерті до життя, і від землі до небес Христос Бог нас перевів; перемоги пісню співаймо!

Вчора нас поховано з Тобою, Христе; встаемо сьогодні з Тобою воскреслим, бо вчора нас з Тобою розп'ято. То ж і нас прослав, Спасе, у царстві Твоїм.

«Це день, що його створив Господь,
тож радімо і веселімся в нім»
(Пасхальна утреня)

ПАСТИРСЬКЕ СЛОВО ПЕРЕМІСЬКОГО ЄПІСКОПА ІВАНА МАРТИНЯКА

Дорогі Брати і Сестри!

В цей радісний день, одинокий і неповторний у всій історії людства, що його дійсно міг створити лише сам Господь Бог для повного та вічного життя, Церква святыми мовами вказує всім на джерело цієї радості, яким є Боже Слово, що прославилося у всій повноті в тих Святих днях страждання і воскресіння Ісуса Христа.

Без того дня не було б християнства, не було б Церкви, не було б надії для всього людства, бо не було б віри як про це пише св. Павло: «А як Христос не воскрес, то марна віра ваша – ви ще у гріхах ваших.» (1 Кор. 15,17).

А ця віра то не лише про порожній гріб, про свідків, про ложну сторожу, яка приховує факт воскресіння, це не свідоцтво жінок і появі Воскресленого, це навіть не здійснення всіх пророцтв Старого Завіту, але, як співаємо у літургії «одягнення»

(Закінчення на 2 сторінці)

ВЕЛИКОДНЕ СЛОВО СВ. ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО

Хто побожний і боголюбивий, нехай радіє цим величним і світлим святам.

Хто розумний слуга, нехай весело ввіде в радість Господа свого.

Хто потрудився постом, нехай отримає нагороду тепер.

Хто від ранньої години став до праці, нехай одержить сьогодні справедливу заплату.

Хто по дев'ятій годині прийшов, нехай святкує з подякою.

Хто по дванадцятій годині прибув, нехай не триожиться, бо втрати ні в чому не матиме він.

А хто не встиг і на третю годину, нехай приступить без вагання.

І хто прибув лише на п'яту годину, нехай не боїться спізнення.

Бо-Милосердний Владика. Він приймає останнього, як і першого. Він заспокоює однаково, чи хто спізнився, чи хто працює від ранку. І останнього Він милує і про першого дбає; і тому дає, і цього обдаровує. І діла Він приймає, і наміри вітає; і зроблене шанує, і думку Він хвалить.

Ось тому й увійдуть усі в радість Господа свого, і одні й другі прийміть нагороду! Багаті й бідні веселітися разом! Витривалі й недбайливі вшануйте цей день! Звеселітися сьогодні, хто постив, і ті, хто не постив! Трапеза зготована – розкошуйте всі! Пасха Свята – нехай ніхто не вийде голодним! Всі споживайте з трапези віри, всі споживайте з багатства добротливості!

Нехай ніхто не нарікає на вбогість, бо царювання вселюдне настало.

Нехай ніхто не плачеться гріхами, бо прощення з гробу засяяло!

Нехай ніхто не боїться смерті, бо нас визволила Спасова смерть; знищив її Той, кого тримала вона. Пекло полонив Той, хто до пекла зійшов. Засмутив пекло, що зазнало тіла Його.

І, передбачивши те, Ісає голосно кликав: «Пекло засмутилось, стрінувші внизу Тебе». Засмутилось, бо знищено, засмутилось, бо зневажене. Засмутилось, бо смерть йому заподіяно. Засмутилось, бо збурене. Засмутилось, бо з'язане.

Взяло людину, а на Бога натрапило. Взяло землю, а стрінуло небо. Взяло, що бачило, і впало через те, чого не добачило. Де твоє, смерте, жало? Де твоя, пекло, перемога? Воскрес Христос – і ти звалене. Воскрес Христос – і попадали демони. Воскрес Христос – радіють ангели. Воскрес Христос – і життя вільно точиться.

Воскрес Христос, – і не стало в гробах ні одного мертвого, бо Христос встав з мертвих і початок стався спочилим. Йому слава і влада на віки віків. Амін.

НА НАШ ПОГЛЯД

Сумна радість

Часи, в яких довелось нам жити винятково цікаві. Кожний день приносить несподіванку, і то в різних ділянках життя. Мимо тяжких обставин чується що йде нове, нормальнє.

Цей шлях у нормальність почала також і наша Церква як в Україні так і в Польщі. Протягом року відбулися два синоди всіх наших єпископів у Римі. Блаженіший Іван Мирослав Любачівський обняв Митрополичу кафедру у Львові, а ми готуємося до інгресу – введення у кафедру в Перемишлі владики – Ординарія Івана Мартиняка, що закінчить, триваючий від 1946 року, період скітарства.

Це все наповнює наше середовище радістю. Але радість не є повна через одну причину: горстка прихильників Отців Кармелітів запротестувала: не годиться, щоб ця свята стала вдруге кафедрою

(Закінчення на 7 сторінці)

СОБОРНЕ ВЕЛИКОДНЄ ПОСЛАННЯ

(Закінчення з 1 сторінки)

Така, здавалось би, коротка, таїнственна, без ніяких людських чи земельних прикрас подія, що ввійшла в історію як Божа перемога над злом, гріхом і смертю, стала фундаментом Христової Церкви – корабля спасення, стала запевненням віри, що Христос справді Спаситель і Володар світу, Його володінню не буде кінця і Його Церкву не подолають ніякі, навіть пекельні, сили. Благословенний той ранок, коли перші лучі весняного сонця озолотили порожній гріб і привітали Христове Воскресення, як колись зоря Його Народження. Від тоді християнське людство оспіувало цю подію найкращими піснями прослави і радості, що Христос справді встав з гробу, щоб своєю смертю і воскресінням дати людям нове життя, зміст і ціль життя: «Раннім ранком линьмо і, замість міра, пісно принесім Владиці, і побачим Христа – сонце правди, що всім життя просвічує» (Канон Пасхи, пісня 5).

Христове Воскресення – це не тільки історична подія, що осталась нам для радісного спогаду. Це подія, яка змінила людину. Погляньмо, як змінились зразу розбиті духом апостоли, коли Христос явився їм по своїм воскресінню: з переляканіх, розгублених, сумних і нездатних до якоїсь дії – у них вступає радість, мир, відвага і якась дивна духовна сила, з якою вони невдовзі діють Святого Духа підуть здобувати для Христа світ! Так діяло і діє досі Христове Воскресення. Христове Воскресення – це благодать переміни душ наших, бо зднаємо, що «не йдучи за хитро вигаданими байками, ми об'явили вам потугу й прихід Господа нашого Ісуса Христа», – писатиме потім св. Петро (2 Пт 1,16). Без Восресення Христового ми були б тільки тихими учнями Христових слів без сили Його перемоги, без віри в Його володіння, без надії у Його слова життя вічного і всяку перемогу Його правди, що ми відкуплені, що ми з Ним воскреснемо (див. 1 Кр 15,17-19)!

Дорогі Браття і Сестри! Велика ця благодать Христового Воскресення, Його перемоги. Ми нею живемо, працюємо, боремось, творимо. Ми отримали цю благодать в нашім Хрещенні, коли, погружені в воді Хрещення, наче в гробі, ми воскресли благодаттю води Хрещення до нового життя в Христі, розп'ятім і воскреслім. Смерть гріха над нами більше не панує (див. Рм 6,8-11). Давши нам те нове життя, Христос став Володарем нової Людини, нового Народу, якому ім'я – Вселенська Церква, велика сім'я Народів, якої ми є діти і спадкоємці, яка з Христового веління є одна, свята, соборна й апостольська, як це ми постійно говоримо в нашім «Вірую».

Хто по Хрещенні впав у тяжкий гріх, нехай усуне його Хрещенням покаяння у св. Сповіді, сльозами жалю за свої грішні вчинки. Усі зробімо в день Христового воскресення обнову наших обітів, вис-



ловлення у Хрещенні, що служитимемо Христові і віруватимемо Його слову благовісті для нас. нехай не буде ні одного українця-християнина, що стрічав би Великдень з неоновленою душою, без покаяння. приймімо Христа у св. Причастії Отворімо в день Його Пасхи двері душ для Його входу, яким Він приносить нам, як колись Бог Ізраїлеві в Старому Завіті, визволення, свободу і полег в небесні простори Отці віків. Християнство – це життя в благодаті, що прийшла до нас Христовим Воскресенням. Приймім її Шукаймо тієї благодаті з духовною спрагою і прийдім, «пиймо пиття нове, що не з каменя неплідного чудом явлене, але нетління джерело, що із гробу наче дощ видало Христа, в ньому ми утверджуємося» (Канон Пасхи, п. 3).

Яким щасливим є для нас цьогорічний Празник Восресення! Як перемінив нас цей Великий День, цей Празник Празників! Ми повні радості, миру й щастя! Наші сльози стали немов самоцвітами небесної вітхи і блаженства, ми хочемо обняти кожного, бо кожна людина стала для нас братом у воскресному Христі. Ми забули про зло, лихо, бо щез гріх, бо ми вільні і щасливі в Христі Господі, якому вольними устами співаємо славу Воскресіння як учасники Його вічної Пасхи!

Празник восресення Христового повинен бути для нас не тільки згадкою тієї благословенної події, але ми в нашій душі маємо Христову перемогу пережити так, щоб у ній відбулась та благодатна переміна, що її приніс Христос. Хрещенням ми воскресаємо у воді новобуття. Хто серед нас нехрещений, нехай воскресає в Христі в ці великовідні дні. А є такі між нами, і Шевченко колись з журбою писав: «Виростають нехрещені козацькі діти». Було колись, і є тепер. Нехай не буде таких в нашій Україні! Нехай благодать воскресення увійде в кожну українську душу!

В той спосіб приступім до обнови нашої Церкви, її життя і діяльність по нашім лихолітті, яке вона пережила враз зі своїм Народом. Обнова ця починається обновою душ і продовжується в творчім полеті тих душ любов'ю до Бога і близького.

З того великого дня пливє повна надія на вічне життя. «Небеса нехай достойно веселяться, земля же нехай радіє, нехай святкує увесь видимий світ і невидимий, Христос бо воскрес – радість вічна». «Пасха Господня, Пасха від смерті до життя, і від землі до небес Христос Бог нас перевів». (Пасх. утр.)

Які бідні ці люди і системи, що проповідують смерть без воскресіння, як применшують людину, сотворену Богом, і неспокійну поки не спочине в Бозі. З Бога ми постали, і до Нього йдемо. Той, хто пізнав Його і взяв на себе Його хрест, хто одягнувся в Його ласку, хто вміє Його пізнавати, як учні з Емаусу, цей вже тепер має в собі, силою Святого Духа, вічне життя і може радісно співати «Христос воспред!»

Ви, мої дорогі брати і сестри добре зрозуміли суть Воскресіння. Тому так численно брали Ви участь у святих реколекційних вправах, мирилися з Богом у Тайній Покаяння, єднались з Христом в Євхаристії, яка є повною присутності Воскреслого Христоса, де нині можемо Його зустріти немов з Емаусу: «вчора нас поховано з Тобою, Христе, встанемо сьогодні з Тобою воскреслим, бо вчора нас з Тобою розп'ято, тож і нас прослав, Спасе, у царстві своїм» (Пасх. утр.).

Обновім усе в Христі! Нехай стане нашим творчим гаслом! З цим великовіднім гаслом Церква працювала весь час в історії і створила християнську культуру і цивілізацію з величими духовними вартостями, гідністю і правами людини, які дав нам Бог і Христос потвердив своїм Воскресінням.

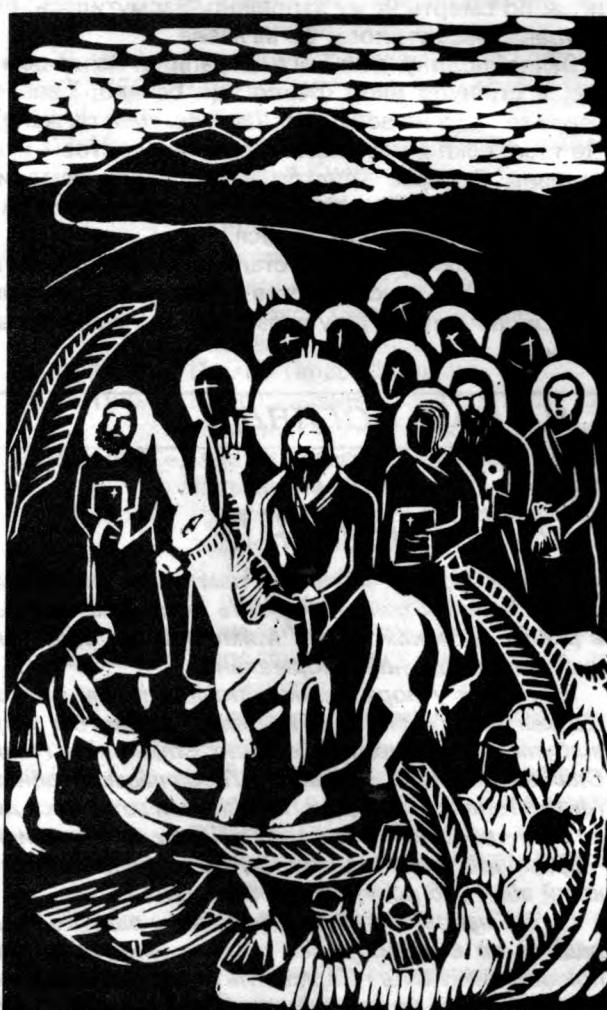
З цілого серця, Дорогі Браття і Сестри, благословимо Вас у цей щасливий празник, що станеться для нас благословенним днем зустрічі в нашій Україні, за що нехай буде Богу слава і подяка! Бажаємо Вам великовідній щасливій радості, що її нестимуть нам усім і світові великовідні дзвони Ужгороду, Львова, Києва...

Наше великовіднє слово закінчуємо знаменитими словами, немов побажаннями св. апостола Петра, які найкраще висловлють усі наші почуття для Вас у цей святий і великий День: «Благословен Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, що своїм великомилосерді відродив нас до живої надії через воскресення Ісуса Христа з мертвих, до насліддя, нетлінного, безплямного, нев'янучого, збереженого для нас на небі, для нас, яких Божа сила вірою зберіга на спасення... Ви тим радійте, навіть якщо тепер ви трохи засмучені у всяких напастях, щоб ваша випробувана вірою багато цінніша від тлінного золота... була на похвалу, на славу і на честь під час об'явлення Ісуса Христа, якого ви, не бачивши, любите, в якого і тепер, не видівши, віруєте, і радієте невимовно, і преславного радістю, та осягаєте ціль вашої віри – спасення душ ваших» (1 Пт 1, 3-9).

Благодать Господа нашого Ісуса Христа
і любов Бога Отця і причастя Святого Духа
nehay буде з усіма Вами!

Христос Воспред! **Воїстину воскрес!**

Дано в Римі,
При храмі Жировицької Богоматері
і святих мученикі Сергія і Вакха,
у празник Стрітення Господа нашого Ісуса Христа
дня 2 (15) лютого 1991 р.Б.



Графіка Богданни Крип'якевич.

ПАСТИРСЬКЕ СЛОВО

в Христі: «Ви, що у Христа хрестилися, в Христа одягнулися» (Гал. 3,27). То прийняття Слова, що прийшло до своїх, і тим, які прийняли Його дало змогу стати дітьми Божими. (Йо. 1,12).

З того великого дня пливє повна надія на вічне життя. «Небеса нехай достойно веселяться, земля же нехай радіє, нехай святкує увесь видимий світ і невидимий, Христос бо воскрес – радість вічна». «Пасха Господня, Пасха від смерті до життя, і від землі до небес Христос Бог нас перевів». (Пасх. утр.)

Які бідні ці люди і системи, що проповідують смерть без воскресіння, як применшують людину, сотворену Богом, і неспокійну поки не спочине в Бозі. З Бога ми постали, і до Нього йдемо. Той, хто пізнав Його і взяв на себе Його хрест, хто одягнувся в Його ласку, хто вміє Його пізнавати, як учні з Емаусу, цей вже тепер має в собі, силою Святого Духа, вічне життя і може радісно співати «Христос воспред!»

Ви, мої дорогі брати і сестри добре зрозуміли суть Воскресіння. Тому так численно брали Ви участь у святих реколекційних вправах, мирилися з Богом у Тайній Покаяння, єднались з Христом в Євхаристії, яка є повною присутності Воскреслого Христоса, де нині можемо Його зустріти немов з Емаусу: «вчора нас поховано з Тобою, Христе, встанемо сьогодні з Тобою воскреслим, бо вчора нас з Тобою розп'ято, тож і нас прослав, Спасе, у царстві своїм» (Пасх. утр.).

Це день, що його створив Господь Бог, радімо і веселімся в нім. Це день воскресіння нашої Церкви у вітчизні і на чужині. Радіє св. Юр, до якого входить Глава Церкви кир Миррослав Іван Любачівський, радіє і Перемиська єпархія, що отримала свого Ординарія і повноту церковного життя. Це, брати і сестри, також дар Воскреслого Христоса і Його Святого Духа. То дійсно великі дні, які запищуться в історії. В сяйві Великодня, ідучи за Воскреслим, запрошу Вас всіх на 13 квітня до нашої кафедри в Перемишлі, щоб спільно благодарити Воскреслого за щедроти, якими нас всіх наділив.

Схиляю голову перед Вами, вшановуючи вірність і непохитність, з якими сповідували Ви Христя в Його святиній Церкві, хоч так багато було спокус, щоб покинути її. Всупереч усьому, плачуть, страждаючи, і надіючись Ви вистояли, дочекалися перемоги. Будьте надалі вірними і покажіть любов до своєї Церкви, Перемиської єпархії, а видимим доказом нашого існування нехай буде ваша численна участь у спільній молитві в день моого інгресу до Перемиської кафедри.

У ті празничні дні всіх Вас, дітей, молодь старших і тих знеможених хворобою, що не можуть прийти до святині, хай веде Воскреслий дорогою віри, любові і надії.

Благословення Господнє на Вас,
Того благодаттю і чоловіколюбцям
завжди, нині і повсякчас. Амінь.

Ординарій Перемиської єпархії
Кир Іван Мартиняк



Запашна пільга порожня церква

«Це приснився сон мені чудовий,
Що ще вдома, що це в школі я,
Що друзі усі живі, здорові,
Немов не згинули в УПА.

Сон пройшов наче фата-моргана...»

Великодній спогад

Життя цих хлопців та дівчат випало на нелегкий час. Якраз тоді, коли почалася їх молодість, коли життя для них стало набирати вартості і показувати невідомі досі таємниці, раптом опинилися вони віч-на-віч з жорстокою війною. Багато з молоді, підтримуючи національний кліч, вирішило станути на шлях боротьби за свою тотожність, культуру, віру, національну гордість. Знайшлися вони в рядах Української Повстанської Армії. Сьогодні, з кілька-десятилітньою перспективою, знаємо, що були це геройські рішення, до яких належить ставитися з великою пошаною.

Станувши до боротьби з набагато більшими силами, оборонюючи лише свою батьківщину, не прагнувші грабувати чужого, повстанці, сили яких були досить обмежені, приречені були на програш, тим більше, що не знайшлося підтримки з боку тих, від кого можна було її очікувати. Повстання однак не було даремне. Досягнуто багато, а чи не найбільше в ділянці піднесення національної свідомості. Коли глянути сьогодні на карту дій УПА видно, що охоплювали вони терен про який в наші дні говориться, що проживає на ньому найбільша частина нашого народу (здісні також не знано що організуваний 17 березня референдум на Закарпатській Україні «не вдався»).

Для наших повстанців війна не закінчилась в травні 1945 року. Вона тривала ще два літа і закінчилася поразкою, бо неможливо було виграти з переважаючими силами. Переселення і початок мандрування шляхом тюрем і концтаборів. З цієї мандрування багатьох вже не повернулося...

Дні, проведені в партизанських рядах, в лісах поміж горами Карпат не складалися виключно з боїв, політичного і тактичного вишколу, рейдів. Був також час, щоб розмасливатися, порозмовляти, піти відвідати родину, був час, щоб відсвяткувати свята. Як невідемна частина свого народу повстанці, насільки було ще можливе, зберігали традицію.

Так отже, коли сядемо за великою столом, поділимось свяченими харчами, загадаймо хоча би в думках тих, хто колись обороняв нашу національну правду. Ці люди живуть поміж нами, часто дуже скромно, небагато говорять про те, що варто пам'ятати і зберігати історію, яку вони творили.

Василь Тхір

— Час Великодногого посту люди в нашому селі використовували передусім на те, щоби гарно прибрали обійстя, поправити хати і господарські будинки. На свята все повинно було бути приготовлено як слід. Середа і п'ятниця то були дні повного посту, який обов'язково зберігала ціла родина.

Четвер Великого посту використовувалося на те, щоби повипирати одяг і простирадла. Саджено також трохи картоплі. Прання і садження мало бути закінчене до обіду. Роботи закінчувалися на голос «калатачок», що було його чуті від церкви. «Калатання» тривало якраз п'ятницю і суботу. В п'ятницю священик закладав в церкві плащаницю. Роблено символічну гробницю, жінки клала навколо неї квіти, в скриночках з землею стояв зелений ячмін. Над гробом висів терновий вінок і тризуб. В п'ятницю і суботу біля плащаниці стояла сторожа, що складалася з молодих хлопців.

В суботу дівчата і жінки займалися писанками.

У Великодній неділю, з самого рана, о третій годині починалася Служба Божа. Сигналом до неї був вистріл з «гаківниці», самопалу забитого спереду дерев'яним кілком. Як тільки люди почули вистріл, зараз починали збиратися до церкви.

Після відправи священик святів паски. В нас зажди давали святити дві — одна велика, як коло від воза, а друга зверху маленька. Крім пасок святіли ще ковбасу, хрін, масло, яйця, писанки і ще хто що там мав.

Паски посвятили, «гаківниці» вистрілили ще раз і народ почав розходитися. Якраз сходило сонце.

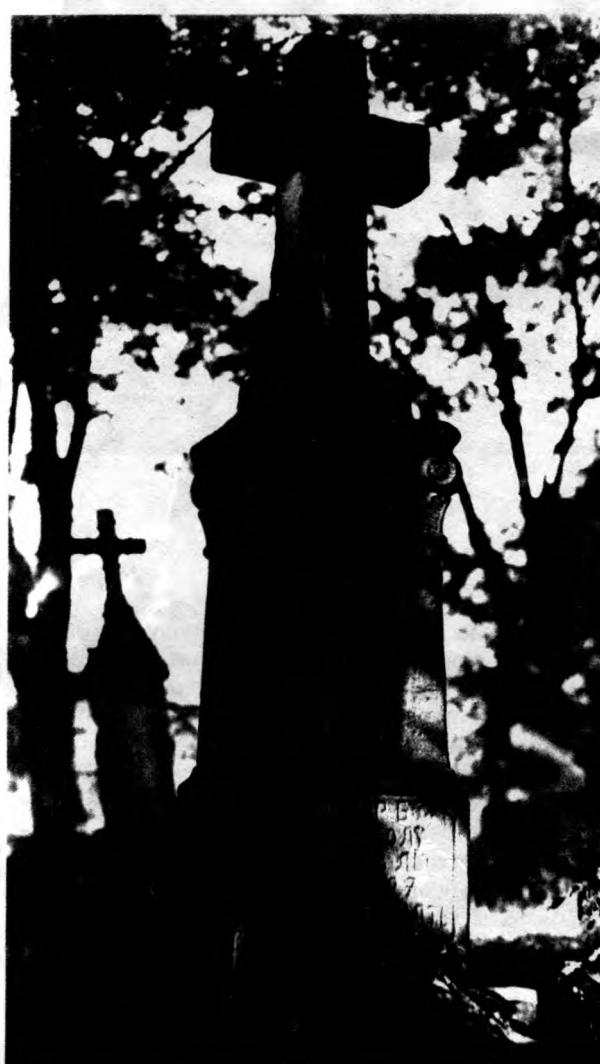
Прийшовши до хати ставили на стіл паски і кошик, родина збиралася довкола стола і починалася селятковий сніданок. Спершу батько ножиком прехрестив паску відломуючи в чотирьох кутках невеликі куски, відтак снідали.

Після сніданку, а сонце вже встигло нагріти замлю, господар робив з «колокічка» (деревце) хрестики, брав кусок паски та йшов на своє поле. там вstromлював хрестик і кусок паски в землю, щоб врожай були добрі. В ту годину ціле село було на полі.

У Великодній неділі цілий день дзвонили дзвони, а мав то бути голос, що закликав для села добре врожай на цілий рік.

Другого дня, в понеділок, молодь заплювала водою з криниць, а декою тягли до річки або ставка, щоб там-таки добре намочити.

Цілі свята молодь співала, сходилася на розмови, а треба сказати, що всі одягалися в народні строї.



Самотня могила край села.

Великодні свята у партизанці відбувалися так само, як і в селах. На великий лісовій галівині зробили ми довгі столи, на високу жердину (щоглу) витягли синьо-жовтий прапор, зробили невеликий жертвовник.

Прийшла наша сотня, а з нею і люди з навколоїніх сіл. Забезпечували нас виставлені у відповідних місцях сторожі, бо поляки, які добре знали, що в нас свята, любили в такий час робити засідки.

Наш капелан, о. «Кадило», відправив тиху Службу Божу, поблагословив харчі, бійців і людей, сказав коротку проповідь. Опісля перед сотнею станув командир, який склав нам святкові побажання. Говорив також про конечність нашої боротьби і щоб знайшлося в нас стільки сили щоб витримати до самого кінця і щоб відвоявати свої права. Бажав собі і нам, щоб боротьба скоріше закінчилася і щоб нарешті з підпільній роботи вийти на правду, поміж народом у своїй незалежності від нікого державі.

Ці свята, 1946 року, тривали для нас коротко, бо зараз зв'язкові принесли вістку, що підходить військо. Ми не хотіли при святах входити в сутинки і чимськоріше відйшли з галівини.

Решту свят сотня провела в лісі. То вже був кінець, бо пізніше, в наступних роках вже для нас було свята, тільки поневірка і торми.

Дмитро Ганас

Набільше праці було у Великому тижні. Всі порядкували свої подвір'я. Жінки шили сорочки, бо годилося би, щоб кожен мав з нагоди свят нову.

В четвер починалося малювання писанок, бо Великден не був важній, коли дівка не мала пів копи яєць мальованих на писанки.

В четвер також в церкві відбулася відправа, священик читав дванадцять евангелій, за кожним разом перебираючись у інший фелон і дзвонили.

На Велику п'ятницю о одинадцятій годині заладали плащаницю. До неділі калати «калатачками», а на Воскресіння як почали дзвонити, то часом паламар аж відпинає мотузку, щоб їх не понищили. Наше село було велике, понад вісімсот обійстя, так що під час свят було дуже весело і приємно, але польська поліція забороняла. Мали ми навіть запроваджену поліційну годину.

В перший день свята, коли принесли паску і інше селянене (шинка, ковбаса, яйця, масло, сир, хрін, селячена вода, сіль) до дому, батько новим ножем (був спеціально куплений на свята) відрізував з паски з чотирьох кінчиків і разом з маслом відкладав набік. ті куски масла і паски давали пізніше худобі.

В понеділок, як казав звичай, переважно молодь, поливалися водою.

На свята всі старалися мати одяг, нові чоботи, аби свята гідно зустрічати і щоб чесно показатися перед іншими людьми. Весело було, бо молодь багато жартувала, співала, декому роблено які збитки, так от, як поміж сусідами водиться.

Свята з партизантки

то гіркий спогад. На Великден в 1944 році не мали ми навіть куска хліба. До села не вдалося підійти, бо було в ньому військо а за святкові страви, що повинні ми мати на столі, були нам сухарі, які, як на біду, ще підійшли в криївці водою. Наш капелан, «Зоряні» відправив тиху Службу Божу, хлопці запричащалися, ніхто не заспівав, бо не можна було. Дуже сумні то були свята.

Зоєм інакше виглядали Великодні свята в 1943 році, коли мали ми вишкіл на Волині. Наші господарі були там багаті, працьовиті, в коморах і на полі багато майна. Нанесли нам на свята багато всього, як вдома.

Волинські господарі були нам дуже привітні і дбали, аби нічого не бракло. Шкода, що все так скоро закінчилось...

Для багатьох повстанців надовго забракло свят, обрядів і звичаїв з ними пов'язаних. Коли зачинилися за ними тюремні брами, здавалося, що все назавжди пропало. Та в світі лихо ніколи не є вічне. Воно проминає і забувається. Так і післявоєнне лихо проминуло, а залишився від нього тільки гіркий спогад, що інколи може видатися поганим сновидінням.

Проминули тяжкі роки. Життя, звичайнє, людське, спокійне і веселе взяло верх, а погань, оприлюднена віходить і пропадає. Залишаємося ми і тільки від нас залежить, щоб не пропала рідна традиція та звичаї. Вшануймо сьогодні бійців, і тих, які полягли, і тих, які живуть. Може їхні слова і заповіти допоможуть нам у кращому зрозумінні минулого і майбутнього. Може також, використовуючи нагоду великої свята, спробујмо поросити, щоб старші люди, які мають щось до сказання, розповіли про це.

Богдан Тхір

ГОЛОС МОЛОДІ

Зустріч

До нашого ліцу завітала з Києва сучасна українська поетеса Наталка Поклад. Під час зустрічі розповідала нам про культурне життя на Україні від 30-тих років ХХ ст. до сьогодні. Свою розповідь поетеса почала про трагічні події початку 30-тих літ, штучно викликаний голод, який знищив багато людських існувань.

Протягом минулих років зі всіх розстріляних письменників і інтелігенції в Союзі – половина це українці. Сказуюча на смерть тогочасна система не числилася з поетами та їхніми творчими, її зовсім байдужа була українська культура.

Максим Рильський, один з найвидатніших поетів, був свідком цієї великої трагедії, на власному тлі зазнав переслідувань. Поет писав, що йому наказували і не осмілився спротивитись пануючій владі, охороняючи тим самим своє життя. тепер щойно появляються його інші твори, не про партію, не про владу, а про дійсне людське життя.

Інші твори за те, що не хотіли підкоритися тогочасній силі, гинули. Віддавали своє життя за те, що

писали правду, за те, що боялися брехні. Такими людьми були: М. Хильський, В. Зеров, М. Драй-Хмара, Д. Фальківський, П. Филипович та інші, творчість яких сьогодні називаємо «розстріляним відродженням».

Представники літератури 60-тих і 70-тих рр. це т.зв. «задушене відродження», до них зараховується м.ін. Григора Тютюнника, І. Драча, Л. Костенко та В. Стуса.

Наталка Поклад краще приблизила нам постати Василя Стуса. Творчий доробок, незважаючи на його страдницьку долю, досить великий. Збірка його віршів «Веселій цвінттар», написаних ув'язні, говорить сама за себе. Парадоксальність цієї збірки В. Стус відобразив монотонії життя на Україні.

Під час зустрічі ми багато довідалися про сучасну поезію, яка вже відходить від старих норм, сягає в релігію, пише про те все нове, щоб визволитись з-під ярма політики, а вийти в сьогоднішнє життя. Найбільш відомі сучасні поети це: Степан Сапеляк, Ігор Римарук, Павло Гірник, Ірина Мироненко, Іван Малкович, Микола Тимчак, Василь Герасимюк.

Зустріч з першокласниками Наталка Поклад закінчила дуже гірким для нас ствердженням: «Трагедія України – це трагедія минулих імен, а трагедія цих імен – це трагедія нашої культури».

Дорота Шупер
учениця І-го класу Гурково-Ілавецького ліцею



Наталка Поклад



«Га-Гамалія».

Передфестивальний огляд

Ніби до традиційного фестивалю української культури, що його проводимо через кожні два роки в Сопоті, маємо ще відносно багато часу, але вже почалися передфестивальні огляди. Мета їх це оцінити працю художніх колективів і вирішити, кому бути на сопотській сцені, а кому ще треба трохи попрощати.

Перший з оглядів вже відбувся в Кентшині, 17 березня, в неділю і згуртував на сцені рівно десяток різного роду колективів та одного соліста. В огляди взяли участь колективи північно-західної Польщі, від Гданська по Венгожево. Чомусь тільки забракло двох молодіжних, авангардних груп з гданського середовища.

Огляд, може дещо занедбаній з організаційного боку, потішив з художнього. Уважно приглядяючись і прислухувчись тому, що підготовили окремі колективи, можна ствердити, що деякі до своєї роботи ставляться поважно і весь час знаходяться у «творчому пошуку». Внаслідок того з прiemністю дивилися глядачі на концертування гданського «Га-Гамалії», гурково-ілавецької «Думки», лідзбарських «Сусідоків», венгожевського «Черемоша».

Тут зокрема варто відзначити появу на нашій естраді рок-зірки «Га-Гамалії». Ансамбль цей позначився на тлі інших естрадних груп велими позитивно, інша справа, що ті «інші» мали небагато до заспівання (звичайно, крім гостинно виступаючого «Руху» зі Львова). «Га-Гамалія» досяг професійного рівня, а сатирична обробка фольклорних мотивів, яку запрезентували його члени на кентшинській сцені з'єднають йому напевно прихильників не тільки серед молодіжної публіки.

Неабияким досягненням могла похвалитися на огляді ліцейська «Думка». Беручи до уваги, те що презентував ансамбль два роки тому, сьогодні він зовсім інший, якби кращий. Праця запрошеного з України хореографа-митця дає добри резултати наслідком яких є «професійна» поведінка молодих артистів на сцені. Немає отже в танцях лишніх рухів та непотрібних кроків, а ті невеликі промахи, які може дехто (хто дуже пильно приглядався) зауважив, напевно до червня зникнуть.

Підсумовуючи кентшинський огляд можна ствердити, що наш самодіяльний рух існує і триває на непоганому рівні. Це явище дуже підкріплює, бо означає воно, що однак потреба художньої діяльності в народі дуже жива, а артистам-непрофесіоналам не вистачає сам національний одяг. Намагаються вони і з хорошими результатами сягнути якомога найвищого рівня.

Належиться надіяти, що фестиваль, що проводимо його напевно в іншій атмосфері, як два роки тому, буде неповторною подією так під художнім, як і національним оглядом. (т)



Великодні дзвонята дзвоня...

Великодні дзвони дзвонять,
Пісня плесь: «Христос воскрес!»
І журбу і смуток гонять
В сей великий день чудес.

Наче промінь сонця ясний
Пітьмуночі проріда,
В серця усміх сяє щасний,
Гасне смуток і журба.

Дивна пісня ся зміняє
Наші душі до основ,
В серцях наших розцвітає
Тілько згода та любов.

Як широка Україна,
Де лих ходу не зверни,
Скрізь немов одна родина,
Скрізь лих сестри та брати.

Коб так пісні сей сила
Мала вплив в нас все житя,
Україна наша мила
Була вольна й сильна.

Най вам, діти, в тямці сяє
Все ся правдоночка свята:
Воля, доля там витає,
Згода де веде діла.

Тож в воскресне, діти, свято
Ви зложіть святій обіт,
В своїх серденьках плекати
Все лиш ясний згоди світ.

Щоб, як вийдете вже в люди,
Серед горя, серед бур
Всі ви згідно несли труди,
І стояли наче мур.

Я. Вільшенко



ДІТЯМ

Дорогі діти!

Церковний рік пишається всіма барвами веселки. Єосінь, зима, весна, літо. І ось весна приносить нам в подарунку радісні Великодні свята. Саме тут вириває питання, в чому джерело радості. А може так бажають собі дорослі, коли складають собі побажання на святочних карточках, а відтак самі залишаються сумними, так як би це мало помогти їм краще жити? Подумаймо разом.

Звичайно при могилах своїх найближчих люди зустрічають на те, щоб покласти квіти, посумувати, поплакати. Ісусові друзі також плакали, коли клали його в нову гробницю. У недільний ранок було однак зовсім інакше. Того дня однак від Ісусового гробу всі бігли радісні, повні життя, наче б їм хтось почепив крила.

Найскоріше прийшла жінки і напевно у першій хвиліні зі страху не могли і слова промовити, а Марія-Магдалина певно хотіла втекти. Великий нагробний камінь лежав відкочений, а на ньому сидів ангел господній – віщун великої радості: «Нема його тут, бо він воскрес як ото сам прорік» (Матей 28, 6). Цього недільного ранку якась нова сила увійшла і в апостолів Петра й Івана, коли довідалися, що могила порожня, Ісуса нема. Бігли оба в перегони. Молодий Іван прибіг перший, бо мчав як вітер до гробниці улюблленого всім серцем Учителя, а Петро певно добре натомився, щоб дорівняти Іванові. Особливий рейд!

Леся Українка 1871-1913

Як дитиною, бувало,
упаду собі на лихо,
то хоч в серце біль доходив,
я собі вставала тихо.
«Що, болить?» – мене питали,
але я не признавалась.
Я була малою горда, –
щоб не плакать, я сміялась.

Леся Українка

Жила колись мала дівчина, що замість плакати – смеялась. От бувало – впаде, вдариться, біль аж до срідії доходить, а вона – встає, та й не плаче, в смеяється. Ім'я цієї дівчини – Лариса, але всі називали її Леся.

Лариса Косяч народилася в місяці лютому 1871 року на Волині в Україні. Вона росла весела і жвава, і любила співати. Зі старшим братом Михайлом часто танцювали козачка. Молодшим сестричкам, Ользі та Іоандорі шила одежду для ляльок. Вона також навчалася гарно вишивати. Своїй матері вона завжди радо допомагала.

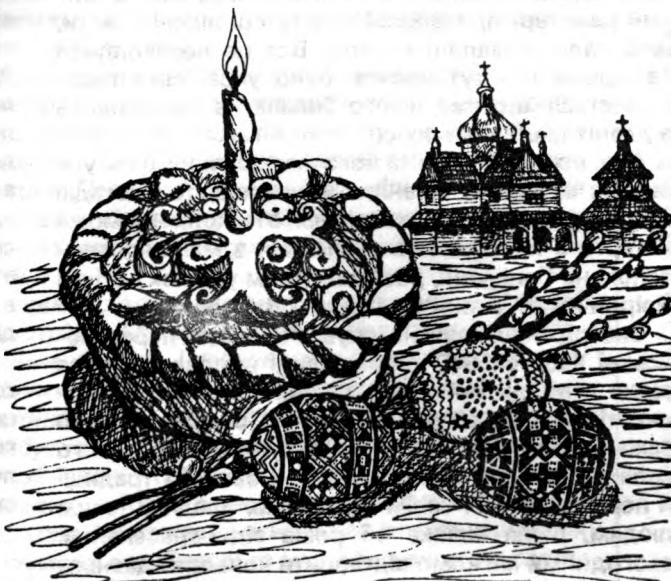
Леся була дуже розумна. Коли їй було чотири роки, вона вміла читати, а на шостому році вже писала листи. Тоді Леся почала вчитися й не могла більше грati.

Вона мусила їздити в теплі краї – до Єгипту, Італії, на Кавказ, у Крим, у Карпатські гори, щоб там лікуватися. Часто бувало так, що вона мусила довго лежати в ліжку.

Леся ніколи не ходила до школи, але весь час училася вдома, постійно читала, і так здобула велику освіту. Знала не тільки рідну українську мову, але також одинадцять інши мов. Вивчила історію України й світову історію. Добре знала також літературу, філософію та культуру.

Коли Лесі було дванадцять років, вона написала вірш про свою тітку і назвала його *Надія*. Один рік пізніше був надрукований її віршик *Конвалія*. Під ним був підпис – Леся Українка.

Ніхто не знат, що цей віршик написала невелика дівчинка, якій було лише тринадцять років. Тоді ще ніхто й не думав, що з цієї дівчинки виросте велика і славна українська поетеса.



Під прибрамим літературним ім'ям Лариса Косяч виявила свою велику любов до рідного народу, до України. З того часу вірші Лесі Українки часто з'являлися друком. Пізніше були написані її оповідання, драми та інші твори.

По всій Україні стало відоме ім'я Лесі Українки, що була ще змалку завзята й мала тверду вдачу. І хоч вона хворіла, була сильна душою. У своїх творах Леся закликає сміливо й завзято боротися за волю. Вона навчає, що «кором хилитися, долі коритися», сором плакати й нарікати, сором гнутися перед ворогами.

Леся Українка померла 1 серпня 1913 року на Кавказі. Поховали її в Києві, в серці України.

Прожила Леся Українка всього сорок два роки, але її твори будуть вічно жити в серцях і душах українського народу.

Ксеня Турко

Здивування і страх перемінюються у велику радість, коли сам Христос підтверджує це, що раніше сказав: «Зруйнуйте храм цей, а я його за три дні поставлю» (Йован 2,18). Великден, як бачите, є святом перемоги життя над смертю, святом могутньої радості. Цю радість голосили дзвони, які того виняткового дня лунали в наших храмах безперервно. Вся великоїдня Богослужба насичена радістю і тому так часто і так голосно співається – «Христос воскрес із мертвих, смерть дарував». Відчинені Царські Двері у церкві напротязі Світлого Тижня пригадують, що скарби спасіння є наші, небо для нас знов відкриє, тому-то радіймо з усіх сил.

З пасхальною радістю бере участь вся природа, що купається в ясних проміннях весняного сонця. Веселковими барвами грає писанка, символ життя і єдності. Українські гагілки, що своїм походженням сягають поганських часів і є старші, як помножений вік усіх наших бабусь у церкві на Великден, також виявляють радість. Кошик повний свячених ласощів, накритий вишитим обруском – це все дане нам Господом у цей винятковий день, тому щиро серцем і устами співаймо: «Цей день, що його вчинив Господь, радіймо і весілемся в нім... Навіть коли б упав сніг або дощ і яйця замерзли в кошику, то це ніщо! Христос воскрес, це найважливіше». Скажи це всім, кого зустрінеш цього дня.

У великоїдному, піднесенному настрої поздоровляє всіх Вас

сестра Романа СПДМ

Христос воскрес!

Христос воскрес! Радійте діти,
Біжіть у поле, у садок,
Збирайте зіллячко і цвіти,
Плетіть на Божий хрест вінок.

Нехай цвітуть і пахнуть цвіти,
Нехай почує Божий рай,
Як на землі радіють діти
І звеселяють рідний край.

На нас погляне Божа Мати,
Радіючи х святих небес...
Збирайтесь діти, нуж співати:
Христос воскрес! Христос воскрес!



Леонід Глібів

На Великден

Усім, усім святих небес
Святий привіт: Христос Воскрес!
Довго діди його мовляли,
Друг друга щиро (при)вітали.

Летіли роки, сотні літ;
Линяє людської слави цвіт;
Руйнуючи землі митарства,
Мінялися царі і царства.

Живе, не вмре святих небес
Святий привіт: Христос Воскрес!
Ростіть, цвітіть, навчайтесь діти,
Вважати добро, людей любити.

Поглянувши на Божий світ,
Твердіть ви ще один привіт,
Щоб рівно йшла життя дорога:
Душа моя величить Бога!



Спільність спасіння

«Не добре чоловікові бути самому» (Бут. 2,14). Це біблійна основа окреслення людини як суспільного супорядження, річ для нас очевидна, над якою навіть не замислюємося, дослідно знаючи, що ніхто не є самітним островом. Визнаючи однак туземну, життєво необхідну людську солідарність, не усвідомлюємо з належною глибиною іншого виміру солідарності – солідарності в спасінні, своєрідного «комунізму спасіння».

На хрестах, які ставиться на закінчення місій, кладеться написи – благання. На латинських читаємо: «Спасай душу свою», на тих воздвижених руками християн Сходу «Спаси Господи людей Твоїх». На перший погляд різниця невелика, тут одна, тут множина. Проте, в цьому другому варіанті, вищеповедені слова з книги Буття, мають якож глибокий сенс – стосуються також життя майбутнього віку, отже, з цього висновок, що не спасатися самому, не солідаризуючись з іншими.

Найкращим уроком єдності, терапією на егоїзм і егоцентризм є Божественна літургія. Не знаходимо в її тексті займенника «я», Церква молиться за спасіння всіх, усі разом, таїнственно являють херувимів, і щойно коли сповідається гріх, робиться це від власного імені, бо гріх є завжди гріхом особи, конкретного людського єства. Стосунок до інших, який відзеркалює ектенійне «один одного і все життя наше Христу Богові віддаймо», неначе наближається до філантропічного максималізму св. Павла: «Бо я бажав би сам бути відлученим від Христа за братів моїх рідних мені тілом» (Рим. 9,3).

Наша віра, як індивідуальна, так і спільна, наш спосіб розуміння і переживання християнства, хоч підлягає змінам, впливові часу і обставин, характерні однак певними постійними ознаками, ідеями. Їх джерелом є щасливий сплав кирило-мефодіївської, візантійської, і рідної, київської традиції. Іларіон, перший русин на митрополичій столиці в Києві, є творцем ідеї єдності і солідарності всього народу, спільної відповідальності за здійснення призначеного Промисленником місії. тому на руських іконах Страшного суду, перед Суддею-Чоловікобудом стають не поодинокі люди, а цілі народи. Це ще один доказ взаємозв'язку молитви і віри, підтвердження правди про благородний вплив першої на універсалізм другої. В утрені страстей, служений у Велику п'ятницю, в драматичному діалозі між розг'ятим і юдеями, падають слова: «Покличу інші народи, і вони прославлять мене з Отцем і Духом, Я ж подам їм життя вічне». Отже народи, так як і людина, це дійсність, яку Бог хоче спасти, бо так як і людину створив їх задля них самих, щоб у Новий Єрусалим принесли «славу і честь» (Од. 21,26).

Ця течія стала в нас особливо актуальною в XIX столітті, періоді воскрешання нації і батьківщини. Українські романтики мріють не лише про повстання власного народу, але про загальне відродження. Висловив це Микола Костомаров у вірші «На дібранич»:

День великий, день воскресний
День Божої сили.
Розкриються великій
Народні могили.

Прокинуться всі народи
Завіт вічний приймуть
Ворогів тисячолітніх
Вороги обіймуть

Уздрять те на що гляділи
І досі не знали
Уздрять те, що земля і небо
Їм давно одкрили

Візія дочасного відродження поневолених народів черпає натхнення з правди про Воскресіння, за словами пасхальної утрені «одні одних обнімімо, і тим що нас ненавидять простіть все з Воскресінням», тисячолітні вороги знаходить мир. Засліплени, жорстокосерді розуміють урешті, що призначенням людини є спільнота народу, Церкви, а метою народів є спільність людського роду, бо одинокий християнин це жоден християнин, бо ізольований і байдужий до інших християнський народ, це жоден християнський народ. Треба просто повірити словам II-го Ватиканського Собору, що «сподобалось Богові освячувати і спасати людей не поодинці, але вчинивши з них народ, который пізнавав би Його і вірно Йому служив».

о. Богдан Панчак

Христос Воскрес! І пригадаєш
Своїх у краю рідним, милім,
І в серці враз скрипити розпука
І біль і гореч там зanie
В. Копиленко

На Великдень

Мандруючи по горах, відвідуючи бувші села наших дідів та батьків, часто бачимо дуже сумні та пригноблюючі картини: з поміж дерев видніє старий цвинтар, при дорозі стоять пониженні хрести, дікі сади, повалені склепи. Все це переконливо засвідчує, що тут колись було українське село. І здається, що вже нічого більше не залишилось з давніх мальовничих сіл.

Але, оскільки село та його матеріальну культуру можна знищити, зрівняти з землею, то спогадів про минуле його мешканців ніхто і ніколи не зможе витерти з пам'яті. І так склалося з маловідомим селом на Сяніччині, розташованим уздовж потічка Явірничок, притоки Осливи – Явірнику.

Сьогодні село вже не існує. У наслідок переселенської акції в 1947 р. мешканці попрощали своє рідне село, як виявилось пізніше, назавжди. Розкинуті лихою долею по цілій Польщі, помимо важких обставин життя, не забули свого рідного села та до нині плекають давні звичаї і традиції й переказують їх своїм нащадкам. Завдяки таким людям, після майже 45 років від переселення, сьогодні ми можемо відтворити колорит давнього села.

Ось, як виглядав цей великий весняний ранок, званий Пасхою, в Явірнику.

Христове Воскресіння попереджував 40-денний піст, протягом якого мешканці готувалися до пережиття цього свята. У понеділки, середи і п'ятниці не споживали м'яса і молочних страв.

Період безпосередньо попереджаючий Великодні свята починається від Квітної неділі, коли-то в церквах святили «бирки», тобто вербні лози. Освяченім «биркам» люди приписували велику силу. Їх проколтували діти і старші, «щоб горло не боліло». Господарі з освяченою лозою заходили до обори і давали худобі до з'їдання, щоб була здорована і плідна. Пасічники зі свяченою лозою обходили пасіки, щоб бджоли роїлися. Коли господарі вперше виганяли худобу на пасовисько, тоді тричі обкурювали їх бирками, «щоб злі сили не чіпалися тварин». Вербна лоза оберігала хату від нещастя.

Так, отже, свячене верба користувалася і дальше користується великою пошаною серед нашого народу.

У Велику середу священик ходив по селу «молитвати» муку і яйця. Щойно з посвячених продуктів господиня могла пекти паски та інше печиво.

У Великий четвер, після заходу сонця всі мешканці поспішали до церкви на «Страсті». Опісля в хатах, згідно з давнім звичаєм, закривали білим полотном дзеркала (дзеркала закривали також, коли хтось помер, «щоб померший не відбивався в них»).

У Велику п'ятницю ніхто не робив у полі, не можна було прясти ні шити. Господині готували їжу та пекли святкове печиво. Велику роль приписувалася пасці, без якої ніхто не уявляв собі Великодніх свят. Господиня намагалася впекти якнайкращу і якнайбільшу паску, бо саме її величина засвідчуєла про багатство господарів. З печенням цього святкового хліба було пов'язано багато вірувань. Вкладаючи до «пєца» господиня робила тричі знак хреста і просила Бога, щоб допоміг її впекти це великоднє печиво. Якщо паска не вдалася – верх паски запався, або розпалася навпів – віщувало це велике нещастя в родині, а саме «буде мертвець в тому році».

П'ятниця була днем, коли в церкві відбувалася процесія пов'язана з заложенням Плащаниці.

Благословенням їхніх печив – це дуже гарний і цікавий звичай в українському народі. В Явірнику мав місце в суботу. Господарі сходились до визначених хат, в яких священик святів їжу. Господині в білих льняних плахтах приносили паски. Все-таки частіше робили це чоловіки, бо деякі паски були так великі, що треба було розбирати піч, щоб її вийняти. Решту їжі: яйця, хрін, масло, ковбасу, грудку (сир з овечого молока), яєчник (тісто з сира і яєць) приносили в кошиках або дерев'яних коробках, званих «святильничками». Вся їжа була прикрашена зеленим барвінком.

У Явірнику існував звичай святити лише білі, некрашені яйця. Писанок не святилося, а все-таки дівчата розмальовували курячі яйця. До цього вживали розтопленого воску і різних барвників: зі свіжої трави, з дерев'яних трісок намочених у воді,

або цибульних лушпин. Дуже поширеними були «галки», тобто однокольорові писанки без ніяких орнаментів. Всі писанки дівчата використовували до велиcodніх забав і ігор.

Для мешканців Явірника Великдень був найрадіснішим днем. Вже від самого ранку величаво дзвонили дзвони і скликували всіх людей до церкви. У хатах залишалися тільки немічні старці і малі діти. Після торжественного богослужіння люди поспішали до своїх домів на велиcodній сніданок, поздоровляючись по дорозі словами: «Христос Воскрес» – «Воістину Воскрес».

Святково одягнені домочадці засідали по старшині до сніданку. В першій черзі всі споживали свячене. Господар ділився з кожним свяченим яйцем.

Згідно зі звичаєм, ніхто нікого не відвідував у перший день Великодніх свят. Люди зустрічались лише на дорозі, вели веселі розмови, де-не-де лунали гарні спів дівчат. Особливим проявом велиcodній радості були різноманітні ігри і забави, які влаштували молоді.

Дуже популярною і притаманною лише цим святам забавою було «дертя писано». Полягало воно на цьому, що дівчата ховали при собі писанки, а завданням хлопців було відібрати їх на силу від дівчат, тобто «видерти» писанку.

З Великодніми святами пов'язаний також обряд «обливання водою» на другий день Пасхи. В основі цього звичаю є очищення людини від усього лихого, через чарівні властивості води – передання людині здоров'я доброту, страхування від напастей, лихих сил, вроців.



Всі звичаї і традиції Явірника пов'язані з Великодніми святами і для нас дуже цінні. Вони засвідчують про високу культуру наших дідів, говорять про велику любов до свого обряду та до всього, що рідне.

Отож шануймо і зберігаймо їх!

Любомира Тхір

Анатоль Галан

Христос воскрес!

Не чути дзвонів Великодніх
в далекім краю – чужині,
Та серце сповнене сьогодні
Дзвінкою радістю мені.

Горі прямує дух зболій,
Горі – до сонця, до небес,
І знов дає надію й сили
Звитяжний клич: Христос воскрес!

Христос воскрес! Нема й не буде
Величніших і глибших слів
Повік, аж поки йтимут люди
Життям, просторами шляхів.

Модерних устроїв пророки,
Що відцуралися хреста,
Авже ж не зменшать ані трохи
Учення вічного Христа.

І ми, вигнанці непокірні,
Зневажені від світу хай,
Ждемо, що в обріях загірних
Воскресне наш розп'ятий край.

І скрізь просторими шляхами,
Аж до сяйних небесних плес,
Полине віщими словами
Звитяжний клич: Христос воскрес!

Сумна радість

Закінчення з 1 сторінки)

для Української Церкви. Не хоче віддати, аргументуючи, що вона є власністю цього Ордена, бо сам воєвода Марцін Красіцький у своїм заповіті записав її Отцям Кармелітам. Вони її будували, але цісар Франц Йосиф II відібрав їм та віддав грекокатоликам.

Для українців кафедра Івана Хрестителя в Перемишлі є їхньою власністю і коли бенкавудисти нас не вигнали силою, до сьогодні була б вони матір'ю наших церков, нікому не прийшло б на думку, що може бути по-іншому. Реакція нашої громади однозначна: «єстильки церков перейняті римокатоликами, а нам цієї одної не хочуть віддати».

У цьому конфлікті обидві сторони мають рацію.

А які є факти? В 1412 році польський король Владислав Ягайло відібрала Кафедру Св. Івана Хрестителя русинам-українцям і віддав латинникам (також про це польський історик Длугош), а вони перенесли її за межі міста. В 1577 році перемиський міщанин Косине Курчак побудував нову церкву, яка слугувала вірним до XVIII ст. Єпископ Атаназій Шептицький вирішив збудувати нову кафедру, вірні Германської Єпархії збрали грошей і вже в 1777 році стала дзвіниця, яка стоїть по сьогоднішній дні.

Коли на царському престолі з'явився Франц Йосиф II, заспокоївши обставини церковного життя. Історія Франца Йосифа назава цісарем-церковним, тому, за зображенням інгерував у внутрішнє життя України. Він позичив багато монастирів, між іншими монастир Кармелітів у Перемишлі. Його сподією є це, що грекокатолики не закінчили будівлю кафедри. Він заборонив виплатити гроші на будівлю (125 000 ренських), забрав будівельні матеріали, а грекокатоликам, декретом з 1784 року, присвятив костелі Кармелітів, який служив нам до 1946 р.

Після вивезення Владики Коциловського єпископом, ув'язнення капітули, кафедру обняли Отці Кармеліти, які уживають її досі.

Інгрес Владики Івана має відбутися 13. IV. цр., а зустріч Івана Павла II з українцями 02. VI. 1991 р.

Протест деяких перемишлян-консерваторів християнської Європи. Про рішення Апостольського Нунція, Секретаріату польського Єпископату говорить Слово Владик-Єпархів до вірних в Польщі: «Прагнемо братнью сприяти Владиці Іванові у здвигнені нового кафедрального храму в Перемишлі. Ця поміч буде з нашого боку промовистим знаком прощення і поєднання, та цієї же самої приналежності до Католицької церкви. Це буде видимим прикладом pontificalitat Івана Павла II, папи-слов'янина.

Віримо, що згідно з волею Святішого Отця, віра та любов віруючих перемишлян, ревність і мудрість священиків обох обрядів приготують гідний вхід Владики до Перемишля, введеною туди волею нашого Папи – і це все буде гідно зустрічю Святішого Отця в Перемишлі: і молитовним єднанням Вселенського Архієрея з вірними обох обрядів.»

І радість з привернення грекокатолицької єпархії, із хустрі з Главою Церкви переплітається з огорченням, бунтом і згіршенням з явної кривди, яку роблять нам деякі римокатолицькі брати. Це все повинно бути для нас також пересторогою на майбутнє, що належить розраховувати лише на власні сили. Хтось, у давнину, повірив словам монархі, а його правнуків звинувачують у крадіжці костьола. Чи часом за якийсь час нашим нащадкам не скажуть подібного: то ми побудували цю святиню! Над тим слід нам призадуматись.

А поки що свою участю в так великих подіях даймо доказ нашої віри, покажімо, що ми спроможні мирно подолати людську ненависть, та що наша спільнота, мимо численних випробувань не втратила своєї тодінності.

(о.Г.)

ЛИСТИ

ЛИСТИ

ЛИСТИ

ЛИСТИ

ЛИСТИ

Вітаємо «Благовіст», що благовіститиме нам правду

Довго чekали на цього «Благовіста» українські католики в Польщі, тиняючись по різних святынях, не знаходячи властивого місця для вираження свого батьківського обряду – візантійсько-християнського у змісті та народно-українського у формі. Запісля була на якийсь час оци київсько-церковнослов'янсько-українська мова літургії та прилюдних молитов і пісень, чим мало-хто з-поза громади звернувся, а в серіях мирян, розкинених по усіх місцях післявоєнної Речі Посполитої, плекалася ця мова як мірія.

Ззвучало още українське святе слово. І ми почали нам вірмитися, припали до нього, як до надійного скажного джерела правди. Вітаємо, радіємо, надіємося!

Цей перший різдвяний номер «Благовіста» показав нам надійним і симпатичним. Переїважають у насму таємі про Різдво – і Різдвяне Послання Івана Мартиника, істоти-проповіді наших молодих священиків (із. Б. Панчака та ієромонаха Марка ЧСВВ), і свят-зечні спогади Л. Тхір, а також – принайменіші вірші Б. Лепкого, Я. Білоуса, О. Неприцького-Грановського. Це правильно, бо свято Різдва Христового з усюю міркувань дуже глибоко вписалося у свідомість українця-християнина, в народні традиції, вже в новому і радісті, і надії, і віра, і любов християнська. Важливі й потрібні також інформації з життя Церкви та суспільно-політичних подій в останньому році серед українців у Польщі.

Хочеться звернути увагу на саму назву часопису. Придумана вона вдало і добре сидить у стилістиці того, чого очікуємо від цього «місчника Української Католицької Церкви» в Польщі.

Слово благовіст належить до урочистої лексики української мови. Походить воно від дієслова благовістити, що було калькою грецького евангелідзестгай, зустріти його можна уже в найдавнішій українсько-церковнослов'янській релігійній пам'ятці, в Остромировому Євангелії з XI ст.: «Послан есмъ глаголати к тобі і благовістити тебе сѧ». Вживався воно часто в винятково урочистих ситуаціях, як, наприклад у Т. Шевченка:

Неначе праведних дітей,
Господь, любя отих людей,
Послав на землю їм пророка
Свою любов благовістить,
Святую правду возвістить

Само слово благовіст новіше, але входить у сім'ю багатьох українських слів церковнослов'янського походження таких, як: благовісний (який несе добре, віщує добро, радісний), благовісно «чадійно, радісно», благовісник, благовісниця «провісник добра, щастя», благовіситель «провісник доброго», благовіщення – назва свята Благовіщення Пресвятої Діви Марії (7 квітня) на пам'ятку того, що Архангел Гавріїл благовістив Марії, що вона буде матір'ю Сина Божого.

Слово благовіст зафіксовано найновішим словниковим українською мовою (т. I, Київ 1970, с. 192), словник так окреслює значення цього слова: благовіст «дзвоніння перед початком церковної відправи, служби» і там же маємо цитати з українською художньою літературі 30-их і 50-их років, а саме:

з історичної повісті Зінаїди Тулуб «Людолови», написаної в роках 1934-37 про життя України в 1-й четверті XVII століття в роки гетьманування П. Сагайдакчого: «На дзвінці чатував старий пасічник Чміль, щоб зустріти молодих урочистим благовістом»

з прози Олеся Гончара (1954 рік): «Ще кілька хвилин тому бійці чули золотий благовіст над землею»

з вірша Любові Забашти з 1958 року:

Ударив благовіст і сальви дужі
врочисто гринули.

На мою, отже, думку, назва місячника надійно входить у лексичну систему сучасної української літературної мови.

Редакційна колегія журналу, який «бере на себе обов'язок суспільно-релігійного інформаційного, публіцистичного і освітнього джерела», запрошує читачів надсилати «свої зауваження та поради».

Що у згаданому може собі, як читачеві, бажати, що тут може радити? Приходять мені тепер після прочитання першого числа «Благовіста» такі думки-побажання:

1. Нехай же інформація про наше релігійно-культурно-освітнє життя буде якнайповніша. Збирайте ці інформації від пильних читачів з усієї країни, короткі, змістовні, без зайвих велеречивих слів та коментарів.

2. Нехай же читач довідується щось нове про свою віру, свій обряд, свою мову, якою молиться, славить Бога, про свята, які обходять урочисто, про історію своєї Церкви. Відповідні статті нехай будуть змістовними, по можливості недовгими. Бережіться зайвого «плетіння словес». Старайтеся писати якомога простою, але правильною мовою, яка буде зразком для багатьох молодих читачів, що не мали змоги вчитися рідою мови у школі, а може

ї вдома.

3. Шукайте авторів серед нас читачів, бо може самій редакції важко буде заповнити надійним змістом місячник, а місяць за місяцем швидко пролітає. Дайте змогу висловлювати свої думки кожному читачеві. Думаю, що обов'язково треба завести рубрику «Листи від читачів», яка буде свідчтвом популярності часопису серед народу.

4. Може треба буде завести якусь рубрику, де читач зможе отримати відповідь на свої запитання у справах віри, культури, мови, історії?

Бажаю Вам того, щоб завжди трималися дороги правди і справедливості у відношенні до людей, толеранції, розуміння людей усіх, навіть тих, що інакше думають, отак по-християнському. Бажаю часописові, щоби був щораз цікавіший та вписувався щораз глибше в наше культурне життя. Хай Бог вам помагає у цьому благородному ділі!

З пошаною
Михайло Лесів
Люблін, 19 лютого 1991

Пишу до Вас, бо хочу сказати про ситуацію, українців у Польщі. В 1947 році український народ був переселений з Перемишльської землі і Бещад. Тепер є 1991 рік. У Польщі повстають українські школи, різні ансамблі та будується церкви. І було б все добре, якби не певна подія. Перед виборами до територіальної самоуправи на стінах деяких будинків в нашому містечку з'явилися написи: «Українці вони!», «Українці додому!». Видно, що це писав, мав щось не так з головою. Можна було б щось з тим зробити, але що має до сказання 14-літній учень сьомого класу.

Я ходжу до початкової школи № 2 в Гуріві-Ілавецькому. Класи в нас є мішані. Складаються з українців і поляків, але «штучних» поділів немає. І добре. Вчителі це також українці і поляки. Вибачте за мої помилки, але мені не вистачає три години українською мовою на тиждень, щоб все змінити. Хотілося б, щоб уроки українською мовою відбувалися щоденно. Я знаю особу, що ненавидить українців. Навіть у книжці написала «українці – цепі». Хай собі пише! Але ми не піддамося! Не дамося!!!

Богдан Міклюш
учень 7 кл. школи в Гуріві-Ілавці



Заклик

До Вас звертається громада УКЦ з Мокрого, яка проживає на Лемківщині біля Сянока. Це єдине сьогодні на наших рідних землях майже повністю українське село. У Мокруму живе 80 українських родин. Досі не маємо своєї церкви і ніколи ми її не мали. Дивна річ, бо навіть найменші села на Лемківщині мали свої церкви, а Мокре не належало до найбідніших. Тепер собі усвідомлюємо, як через це наше село є вбоге, тому що лише через Церкву та присутність Бога серед нас можемо зберегти свою тодіжність як християни і українці. І тому вирішили збудувати в нашему селі церкву. Створено вже комітет будови церкви та куплено грунт, згromadжено частину будівельних матеріалів та трохи грошей. З весною вже хочемо починати будову. Для здійснення наших мрій потрібна ще і Ваша допомога. Твердо віримо, що Ви допоможете нам грошовими пожертвами поставити на наших землях черговий храм Господній і національну твердиню. Є вже приклади: церква в Команчі, що суспільними силами можна здійснити наші, а маємо надію, що і Ваші прагнення.

Комітет будови церкви у Мокруму
та о. парох Іван Піпка

Пожертві можна висилати на адресу:

Społeczny Komitet Budowy Cerkwi
Grecko-Katolickiej w Mokrem
Bank Spółdzielczy Zagórz
BDK Sanok
333632-169-138-709



Наш календар

КВІТЕНЬ

- 1.04.1809 – Народився український письменник Микола Гоголь.
- 1.04.1941 – Другий Великий Збір ОУН.
- 3.04.1918 – Народився український письменник Олесь Гончар.
- 4.04.1113 – Князь Володимир Мономах розгромив половців над річкою Сольницею.
- 5.04.1710 – В Бендерах козаки обрали гетьманом Пилипа Орлика.
- 7.04.1876 – Народився Іларіон Свенціцький – український філолог і мистецтвознавець.
- 12.04.1653 – Союз гетьмана Богдана Хмельницького з Туреччиною.
- 14.04.1768 – Найбільше в Україні повстання гайдамаків проти польського панування під проводом запорожця Максима Залізняка та Івана Гонти.
- 18.04.1860 – Народилася поетеса Уляна Кравченко.
- 18.04.1895 – Народився західноукраїнський письменник Юрій Шкрумеляк.
- 19-21.04.1918 – Відбувся Всеукраїнський національний конгрес у Києві.
- 22.04.1920 – Варшавський договір уряду УНР з поляками.
- 23.04.1185 – Похід князя Ігоря на половців.
- 26.04.1890 – Народився Микола Зеров, поет і літературознавець.
- 28.04.1915 – Бої Українських Січових Стрільців на Маківці.
- 28.04.1943 – У Львові проголошено формування дивізії «Галичина».
- 29.04.1916 – Павла Скоропадського проголошено гетьманом України.
- 29.04.1918 – Чорноморський військовий флот підняв українські прапори.

Запрошення

Гданський університет, Об'єднання українців у Польщі, Українське християнське братство св. Володимира, Воєвідський осередок культури в Гданську сердечно запрошує на попурядно-наукову сесію про Берестейську унію, яка відбудеться 19 і 20 квітня в Залі міщен Гданської

ратуші (вулиця Коженна 33/35).

Початок сесії в п'ятницю 19 квітня о 16 годині.

У сесії візьмуть участь між іншим: Владислав Серчик, Микола Рощенко, Христофор Станецький, Володимир Мокрый, Олександра Гнатюк.

В п'ятницю буде зможа взяти участь у спектаклі молодіжної групи «Контакт», що відбудеться в клубі «Геданус» (вулиця св. Варвари).

Історія, зачарована у фотографії

Вже 150 років існує фотографія. В її кадрах змальована історія нашої землі й нашого народу. Немає сім'ї, в якій не було б фотографій предків. Кожна з них неповторна, всі вони безцінні.

У час нищівної війни й виселення, фотографія не один раз була причиною арештів, не одній трагедії. Чого не обернула в прах весна і післявоєнна хуртовина, знищили самі люди. Уціліло небагато, але є це розпорощене, розкинуте, призабуте, а цим самим недоступне, або й втрачене для історії.

Розуміючи роль фотографії в документації історії українських земель і населення, які після 1944 р. опинилися в межах Польщі, Український архів звертається до всіх, у кого є знімки, що зображені:

– культурне і політичне життя українських сіл та міст (організації, хори, театральні колективи, їх членів, а також особи в народній ноші);

– церковне життя (греко-католицьке й православне духовенство, чернечі ордени, церковні хори й торжества, життя парафії, церковна архітектура, зокрема фотографії понищених, неіснуючих вже сьогодні церков);

– українців у рядах Українських Січових Стрільців, Української Галицької Армії, Української Повстанської Армії, польської, радянської та інших армій на фронтах I і II світових воєн;

– особи, ув'язнені і помордовані в німецьких, радянських та польських концтаборах і тюрмах, на примусових роботах і на засланні;

– особи, відомі в українському й польському середовищі, як суспільно-політичні й культурні діячі, учені, письменники, журналісти, артисти, підприємці, військові;

– найважливіші події з сучасного життя українців у Польщі.

Якщо маєте такі фотографії, якщо доцінюєте вагу історії і не хочете, щоб пам'ять про Ваших предків і наше спільне минуле пішла у забуття

– напишіть до Українського архіву!



Пожовкла фотографія, а на неї ті, про кого може вже і пам'ять пропала.

Всі фотографії після виготовлення фотокопій будуть обов'язково повернуті їх власникам. На їх бажання можемо безкоштовно передати також копію кожної фотографії.

Фотокопії, після описання їх змісту, будуть впорядковані й увійдуть у фонд фотографій Українського архіву.

Особами, що висловлюють бажання передати оригінал фотографії у депозит, на постійне збереження в Архіві, гарантуємо право власності.

Сучасні фотографії купимо разом з негативом, залишаючи їх власникам авторські права.

Для кожної фотографії просимо помістити (на окремій картці) опис такого змісту: 1. Кого або що вона зображує; 2. Дата і місце виконання фотографії; 3. Ім'я і прізвище автора фотографії; 4. Ім'я, прізвище і докладна адреса власника фотографії.

Євген Місіло

Archiwum Ukraińskie
ul. Czerniakowska 73/79
00 - 718 Warszawa



Церква в Репеді.

БЛАГОВІСТ – суспільно-релігійний місячник. Видає Українська Католицька Церква у Польщі. Редакція колегія: о. Юліан Гбур – відповідальний редактор, о. Богдан Панчак, Любомира Тхір, Дарій Гаврилець – технічна редакція. Постійна співпраця – Богдан Тхір. Адреса редакції: вул. Шолена 17, 11-220 Гурово-Ілавецьке. Тираж 3600 зл.